

Nattens forhandlinger

Magt kan forstås som en styring af menneskers mulighedsrum. Det er en kraft, der åbner op for nogle handlinger og lukker af for andre. Det er en dynamik, der gennemsyrrer al socialitet, og som peger frem mod bestemte typer af udfald i det intersubjektive spil.

Magt er dog aldrig absolut. Individet kan i en given situation altid handle på forskellige måder og kan til tider udnytte og modsætte sig magtens krav og tilskyndelser. At udnytte og løsrive sig fra magtens greb kræver imidlertid et vedvarende og grundigt arbejde.

Jeg vil i denne artikel vise, hvorledes antropologien kan bidrage til dette arbejde. Jeg vil beskrive de teknikker, som diskoteket, Crazy Daisy i Ringsted, benytter sig af for at styre de besøgendes adfærd og forbrug. Crazy Daisy er Danmarks største diskotekskæde og er en af landets hurtigst voksende virksomheder. Diskotekskæden benytter sig af en række styringsmekanismer – herunder design og iscenesættelse af rum – som ofte ubemærket vinder udbredelse også udenfor diskoteksmiljøet.

Min analyse af Crazy Daisy belyser således en lille flig af en bredere tendens, der påvirker et stadigt stigende antal mennesker, og som derfor bør have vores bevågenhed.

Ved at genfremstille denne tendens i artikelform – ved at reducere og fastfryse et komplekst og foranderligt hele, håber jeg, at man vil kunne se og forstå dette hele på en ny måde, og at man vil kunne forholde sig anderledes til det.¹⁾

Baren på første sal

Af Sebastian Tutenges

Crazy Daisy

"Når man tager [på Crazy Daisy], så handler det om høj musik og om at danse og sådan noget med at score piger. Det synes jeg meget det handler om...og sådan drikke sig helt hjernelam". Således beskriver en 19 årig mand fra Ringsted den handling, der udfolder sig på Crazy Daisy.

Som Kirsten Hastrup forklarer, ligger plottet i en given handling aldrig fast, men er til konstant forhandling (2000:15). Der er altid flere aktører med til forhandlingerne, og hver især har de interesser og målsætninger, som de – mere eller mindre bevidst – søger at få opfyldt.

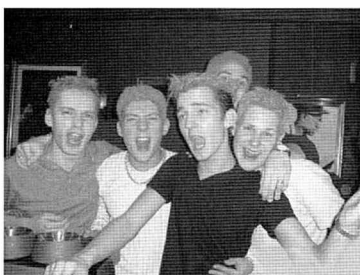
Målsætningen for virksomheden Crazy Daisy er kort sagt at tjene penge, og ligesom de fleste andre udskænkingssteder i Danmark er kædens primære indtægtskilde salget af alkohol.

For at øge indtjeningen benytter Crazy Daisy sig af en række åbenlyse og gængse salgsteknikker, såsom reklamer, tilbud etc. Diskotekskæden benytter imidlertid også nogle andre lidt mindre åbenlyse teknikker, der – som vi skal se – i høj grad præger nattelivet i Ringsted. Disse teknikker er nøje udtænkt og bygger på salgsstrategier og koncepter, udviklet af amerikanske virksomheder. Teknikkerne er måder at styre og forme kundeadfærd, og de knytter sig til det arkitektoniske design af, samt iscenesættelsen af rum.

Design af rum

Crazy Daisy er det eneste diskotek i Ringsted og besøges derfor af mange forskellige typer. Smarte poptøser og popdrengene, handelsskoleelever, rockere, hip hop'ere, nydanskere og håndværkere mødes for at feste. Gæsterne er typisk en 16-30 år, men det er kun det yngre publikum på under 24 år, som jeg vil beskæftige mig med i denne artikel.

Crazy Daisy afdelingen i Ringsted har to etager. I stuen er der "Rock & Roll" tema. Musikken hører der-

Billederne fra Crazy Daisy er hentet fra hjemmesiden: www.ringsted.crazydaisy.dk. Det er nogle af de samme billeder, der fremvises på tv-skærme, der hænger rundt omkring på diskoteket. Billederne underholder og angiver, hvordan Crazy Daisy mener, at man bør feste.

for til den mere rockede. På væggene hænger der billeder af jazz-musikere og diverse instrumenter, og ved indgangen står en statue af en lidt skælmisk udseende Elvis Presley. I dette lokale er det især de lidt ældre gæster på over 24, der hænger ud. Jeg vil derfor især koncentrere mig om første salen, der normalt åbnes efter midnat, når og hvis der bliver for trangt i stuen.

Ovenpå er musikken højere end i stuen. En kraftig bas pumper konstant ud af højttalerne og griber ens krop, så snart man træder ind i lokalet. Musikken hører til tekno og pop-genren, der er nem at synge med på og at danse til. Der er generelt få tekster i musikken. Teksterne handler ofte om kærlighed, og de opfordrer stort set alle til, at man bevæger kroppen. "I like to move it move it, you like to move it", synger en hæs mandestemme. Lidt efter kommanderer en dyb og bydende stemme: "Put your hands up. Stomp with me".

Temaet på første sal er "Hawai-party". På væggene er der malet palmer og storbarmede kvinder i små bikinier. Badenymerne drikker drinks, spiller volleyball og ser alle ud til at have det vældig sjovt. Baren forestiller en stor bambushytte, og nogle af bordene ligner surfbrætter.

Alt signalerer ferie og fest. Her er der intet at bekymre sig om, og Crazy Daisy har sørget for, at der ikke er nogen tidsindikatorer, der kan minde folk om, at det er tid til at gå hjem. Ligesom på alverdens kasinoer, bliver der ikke lukket noget sollys ind, og der er heller ingen ure.

Både stuen og første sal er domineret af en meget stor, oval bar. Baren er placeret midt i lokalerne og har en lang disk hele vejen rundt. Fra baren kan personalet i henholdsvis stuen og på første sal overvåge alt, hvad der foregår i lokalet. Personalet kan holde øje med, at ingen kommer op at slås eller skændes, og at alle har noget i glassene. Samtidig har gæsterne svært ved at komme mere end et par meter væk fra baren og bliver således konstant mindet om vareudbuddet i baren. Med få undtagelser er alle siddepladserne placeret langs væggene, og de vender, så gæsterne nødvendigvis må sidde med front mod baren.

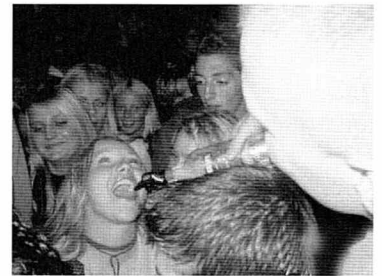
Isceenættelse af rum

Baren fungerer som en slags scene på Crazy Daisy. Bartenderne bag disken er på en gang sælgere og entertainere, der konstant søger at løfte stemningen og tiltrække sig opmærksomhed. De springer rundt, kaster med flasker, vifter med stjernekastere og fyrer rappe bemærkninger af, hvis der ellers er ørenlyd. Køb og indtagelse af drikkevarer gøres til underholdende begivenheder, som det i sig selv er værd at komme efter.

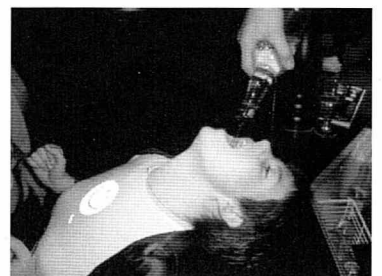
Fra tid til anden udfører bartenderne et længerevarende indslag. De hælder husholdningssprit ud over hele bardisken, sætter ild til det, tænder for barens stroposkoplys, stiller sig overfor hinanden og jonglerer med sodavandsflasker. Når flaskerne er gennemrystede, åbner de for dem,

Ild i baren.

Til "Ringsted byfest" opstår der kø ved indgangen. En dørmænd byder velkommen.

Mere påfyldning.

og væske sprøjter ud og glimter smukt i det heftigt blinkende lys.

Er der dødt på Crazy Daisy, så er bartenderne opstemte, og er der gang i den, så er de nærmest ekstatiske.

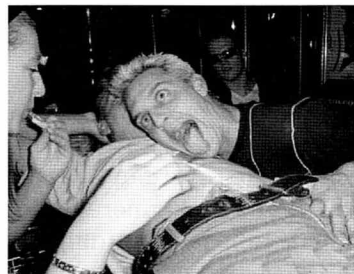
At drikke er, som Mary Douglas har pointeret, grundlæggende en social handling (1987:4), og på Crazy Daisy lægges der stor vægt på fællesskab og samvær.

Diskoteket afholder jævnlig temafester, såsom "Toga fest" og "Beach party", hvor gæsterne får lov til at lege gamle grækere, livreddere og strandbabes. Der afholdes "Dating.dk" fester, hvor det seksuelle spil mellem kønnene er sat i system. Deltagerne til disse fester klitrer små mærkater på kroppen, hvor der f.eks. står "Smut pomfrit", "Grydeklar", "Single og desperat" og "Hvor skal vi sove i nat?". Med mærkaterne kan deltagerne vise, hvilken type forhold de leder efter, og om de i det hele taget er interesserede i at finde en partner. Deltagerne får også et nummer påklisset. Ser man sig varm på en person, kan man via bartenderne sende et brev til vedkommende. Man kan skrive et par kærlighedsstrofer, byde på en drink eller aftale et møde i et af tre "datinghjørner".

Bartenderne arrangerer desuden hver nat diverse mere eller mindre spidsfindige druk-lege. Bartenderne deltager ofte, men gæsterne betaler. Det hænder dog, at Crazy Daisy uddeler gratis sprut. Følgende beskrivelse er et uddrag fra Anna Bendtsens feltnoter fra en aften på Crazy Daisy.²⁾ Beskrivelsen handler om en drukleg, der afholdes ved juletid:

"En [bartender] har nissedragt på. Han har skægstubbe og nissebukserne smøget lidt op, så man kan se ben over støvekanten. Han ligner ikke en tilforladelig nisse. På et tidspunkt bliver der gjort en flaske klar, det er 'Sorte Slynge', dvs. nok en bolchedrik á la små grå. DJ'en siger, at nu vil nissemanden give gratis sprut til alle, de skal bare komme op på dansegulvet. Nissemanden sætter sig op på et af bordene ved dansegulvet. Forrest i køen, der nu har dannet sig, står et par piger – nissemanden tager den ene piges hoved og gør en bevægelse ned mod sit skød, som er i samme højde. Lidt efter hopper han ned, danser lidt bag ved en pige og skubber hendes overkrop forover og gør samlejebevægelser mod hendes bagdel – han rammer ikke helt, men næsten. En anden fyr sætter sig op på bordet med flasken, og nissemanden stiller sig forrest i køen med den efterfølgendes hænder på sine skuldre – hele køen danner en kæde på denne måde. Så sætter kæden sig i bevægelse, fyren på bordet hælder Sorte Slynge i munden på den forreste pige og fortsætter så ellers. Han har en hældetud i flasken og et viskestykke viklet om den, så der ikke bliver spildt for meget. Alle lægger nakken bagover, nogen har bare åben mund, andre 'sutter' på hældetuden. Kæden bevæger sig nu rundt om baren [...] Der er musik til det hele, kæden bevæger sig dansende af sted".

Bartenderne fungerer som en slags shamaner, der guider

Bodytequila.

folk gennem de rituelle druklege og frem mod den rette feststemning. Det er op til bartenderne at vejlede, hvornår stemningen er rede til en druk-ceremoni, og ofte må de også vurdere, hvilken slags ceremoni der er stemning for. Essensen af de forskellige ceremonier er underholdning og alkoholindtagelse.

Som mange unge i Ringsted giver udtryk for, går bartenderne "amok" og løfter hermed stemningen på diskoteket. Bartenderne viser med deres kroppe, hvorledes man bør feste. De opdrager folk til at feste på den rigtige måde, og den rigtige måde består ifølge Crazy Daisy bl.a. i at være vild og drikke store mængder af alkohol.

Crazy Daisys 42 siders personalemappe, der går under navnet "Frihedsbogen", indikerer, hvad det er for en stemning, Crazy Daisy koncerten ønsker at skabe. Frihedsbogen forklarer, hvorledes de forskellige medarbejdere bør udfylde deres funktioner.³⁾

Bartenderne får f.eks. følgende opfordring: "Når folk er på kogepunktet kan du rigtig slå dig løs. Er der f.eks. et par piger der bestiller tequila – salt og citron, springer du op på baren og knapper skjorten op, smører citron på brystkassen, hælder salt på den våde plet, citronskiven i munden, tequilaen på baren mellem benene, imens fløjter din makker i en fløjte, så der [er] opmærksomhed om denne happening. Pigen skal nu slikke saltet af brystet, tage tequilaen mellem dine ben, og til sidst tage citronskiven i din mund (hun må ikke bruge hænderne på noget tidspunkt). Er du i tvivl?? Dette er en bodytequila, Wauu!!" (side 38-39).

DJ'en får følgende instruks: "HUSK! Vær Crazy – du er jo på! Du står på en scene og skal underholde husets gæster. Dans – klæd dig ud – vær midtpunkt. Vis din begejstring for musikken. Derved gør du langt nemmere publikum begejstret." (side 25).

DJ'en spiller musik for folk på første sal og deler selvfølgelig primært sin "begejstring" via musikken. Musikken kører konstant og bliver som regel hårdere og mere ordløs i nattens løb. Claude Lévi-Strauss påpeger i "Mythologiques", at musik er et universal sprog, som alle kan forstå. Musikken taler til alle på samme tid og får kroppene på dansegulvet til at bevæge sig i takt; den forener og skaber mulighed for oplevelser af samhørighed.

Druk-ceremonierne og musikken indstifter midlertidige fællesskaber blandt de ellers vidt forskellige mennesker på Crazy Daisy. Kroppe bringes sammen og nærheden åbner op for flirt og scoringer.

En række tv-skærme, der hænger rundt omkring på diskoteket, er også med til lægge en vis grundstemning og illustrere, hvordan Crazy Daisy mener, at man bør feste. Udover at reklamere for forskellige produkter, viser skærmene billeder fra tidligere Crazy Daisy fester. Folk på billederne har som regel en drink eller øl i hånden og ser berusede ud. De smiler, laver grimasser, holder om hinan-

Kædedans.

den og slår sig løs ved f.eks. at smide beklædningsdele, stå på hovedet osv.

Ensretning

"Frihedsbogen" beskriver meget detaljeret, hvorledes Crazy Daisy medarbejderne skal forholde sig til de besøgende. Medarbejderne bør "smile", "holde øjenkontakt", "nævne gæstens navn", "afspejle gæstens kropsbevægelser", "tale i samme stemmeleje og med samme hastighed som gæsten", "udtale sig positivt og anerkendende om gæsten" m.m. (side 5). Senere opfordres medarbejderen til at have en "[r]ank holdning", "vær frisk smilende og imødekommende", og "sørg altid for at have fronten mod gæsten" (side 11).

På side 31 forklares det, hvorfor kontakten med gæsten er så vigtig. "Ingen bryder sig om at være på en bar eller et diskotek uden noget drikkeligt i hånden, eller foran sig. Hold derfor kommunikationen i gang". Den nære kontakt mellem bartender og gæst, der som sagt er sikret via barens udformning og placering, gør det nemmere for bartenderne at påvirke gæstens humør og forbrug.

"Frihedsbogen" indeholder også anvisninger på, hvorledes medarbejderne bør være i deres fritid. Der står f.eks.: "Hvis du skal feste andre steder i byen, er det vigtigt, at du opfører dig eksemplarisk. Kort sagt, opfør dig, som du ville gøre på Crazy Daisy" (side 11).

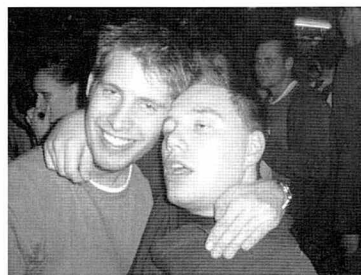
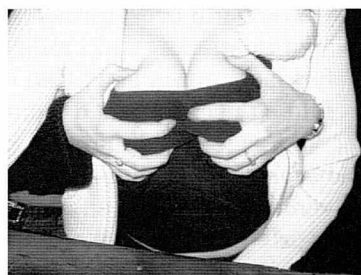
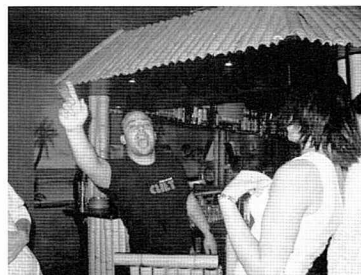
På Crazy Daisy udvælges og formes medarbejderne, så de passer til Crazy Daisys image og salgsstrategier. "På Crazy Daisy prøver vi at give vort personale så alsidig en uddannelse som muligt, gennem foredrag, kurser, bøger, grænsebrydende aktiviteter, idémøder og socialt samvær. Vi mener det giver en anderledes og spændende arbejdsplads, hvor belønningen for en god indsats ikke kun er en løncheck, men også personlig udvikling."

Medarbejderne får i "Frihedsbogen" anvist en bestemt måde at leve livet og at være på. Målet for selvudviklingen er tilsyneladende, at alle ender med at have "*Fælles opfattelser! – Fælles følelser! – Fælles interesser! – Fælles mål!*" (side 3).

Personalet opdrages således til at blive de perfekte sælgere og underholdere.

Gæsternes opdragelse foregår, som jeg har været inde på, mere implicit via bartenderens bevægelser, musikkens opfordringer til at bevæge kroppen og tv-skærmene. Til tider får gæsterne dog også direkte anvisninger på, hvordan de bør opføre sig. DJ'en kalder f.eks. folk ud på dansegulvet, han minder om drikkevarerne i baren og advarer mod "dehydrering". Dørmændene bortviser folk, der sover, og sørger i øvrigt for at ingen skændes, slås eller er generende. Og hvis der ikke er for travlt, opfordres man i baren til køb, hvis man har et tomt glas: "Hvilken cocktail vil du nu prøve", er typen af spørgsmål, man bliver stillet.

En af Crazy Daisys stamgæster forklarer, at dem, der rigtigt forstår at feste og sætte gang i den, samt de rige, smarte og smukke, ofte belønnes med gratis entré på diskoteket.

Gramse- og krammebilleder.

Grænseoverskridelse

Beder man unge i Ringsted, om at give eksempler på gode byture, indgår en række grænseoverskridelser som regel i deres beretninger.

En ung mand mindes, hvorledes han på Crazy Daisy en aften var sprunget op på et bord og havde smidt tøjet foran alle. En anden forklarer, at den bedste bytur han husker, var en aften, hvor han og hans venner stangstive havde sunget karaoke. En af vennerne var så fuld, at han væltede ind over karaoke-anlægget og endte med at vikle sig fuldstændig ind i anlæggets ledninger. En ung kvinde forklarer, at en god aften er kendetegnet ved, at man er fuld og i selskab med venner.

At ryge til udpumpning, kaste op, slås, blive sanseløst beruset og komme lettere til skade nævnes også som begivenheder, der gør en aften god. En fyr beretter således, hvorledes han efter at have drukket en flaske vodka, væltede og slog hovedet til blods. Han tog dernæst på Crazy Daisy, hvor han faldt i søvn. En dørmand smed ham ud ved synet af den blodige skjorte, og fyren endte natten på skadestuen. Fyren afslutter sin beretning med at sige: "Ja det var en god aften i byen. Det skider jeg på!" (se også Balvig, Holmberg, Sørensen 2002).

Mange unge bruger Crazy Daisy til at overskride grænser. Som en 19 årig fyr udtaler, kan man blive høj af den vilde stemning, der til tider opstår på diskoteket. Man løftes af stemningen og får støtte af de andre tilstedeværende til at blive mere vovet, så man f.eks. tør springe op på et bord og strippe.

Nætterne på Crazy Daisy bliver derfor af mange brugt til at afprøve nye og alternative "krops teknikker". Med krops teknik forstår Marcel Mauss sæt af kropslige bevægelsesmønstre (1979). Man ser f.eks. ofte fyre, der bevæger sig feminint. De har løse håndled, vugger i hofterne og tager deres mandlige venner på røven. Den kropslige efterligning af kvinden eller måske snarere den homoseksuelle, er en måde at bryde med vanlig adfærd. De unge river sig løs fra deres normale handle- og bevægelsesmønstre og indtager nye roller (se Jackson 1989:128-135). De leger og eksperimenterer med identiteter, hvilket til tider også afspejler sig i tøjstil. Unge fyre er iført habit, de ryger cigar, drikker whisky og spiller på denne vis rigmænd. Og veninder fylder håret med glimmer, klæder sig i neonfarver og bliver således tekno-freaks for en nat.

Nætterne på Crazy Daisy byder således på stor kreativitet. De unge handler uortodokst og udviser en vis vilje til forandring – en vilje til at ændre ved deres egen adfærd, til at afprøve nye omgangsformer og til at opleve verden i rusens virkelighedsændrende skær.

Crazy Daisy giver på en gang frit spil til den normbrydende, kreative og uortodokse adfærd, men søger samtidig at styre denne adfærd i retning af køb og konsum af alkohol. På Crazy Daisy er det tilladt at råbe, tumle

Bunnyer.

rundt og danse på bordene, så længe man er med til at skabe den rette feststemning og ikke generer de øvrige gæster. Både personalet og de besøgende opfordres til vildskab, men opdrages samtidig til at opføre sig vildt indenfor nogle veldefinerede og forholdsvist snævre grænser.

Generelt udtrykker de unge i Ringsted sig meget destruktivt og oprørsk, når de omtaler deres byture; de taler om at "gå amok", "drikke hjernen ud", blive "hjernelamme", "fyre den af" og bare "skide på det hele". I en sang, der ofte skråles på Crazy Daisy, lyder de centrale linier: "Vi drikker, og vi går amok, og I har været nogle røvhuller for os". Crazy Daisy imødekommer disse unges trang til at gå amok og destruere, men er samtidig med til at styre destruktionsen, så den i sidste instans finder vej tilbage til de unges egne kroppe. Når de unge i Ringsted går amok, ender de som regel med at drikke sig fulde, og deres egne kroppe bliver således genstand og mål for vildskaben.

Festens køkken

Enhver fest har et køkken – dvs. et afslappet sted, hvor folk går hen for at falde til ro. Når der er mange mennesker og høj feststemning på Crazy Daisy i Ringsted, plejer folk at indrette et "køkken" i en gang på første sal, der forbinder toiletter, garderobe og det store lokale med bar og dansegulv. I modsætning til de store bar lokaler, er der ikke noget tema i gangen, dørmændene er sjældent tilstede, der er ingen møbler og stort set ingen udsmykning. Gangen er tydeligvis ikke ment som et opholdssted, men mange folk søger alligevel derud i nattens løb. Folk bruger gangen som en slags back-stage, hvor de kan være uden at bekymre sig om deres optræden. I gangen sidder folk som regel på gulvet, de taler sammen, drikker kun i et begrænset omfang og opfører sig på mange måder i modsætning til den omgangstone og feststemning, som Crazy Daisy forsøger at skabe.

Aktiviteterne ude på gangen truer ikke for alvor Crazy Daisys interesser, men viser, at stedet ikke er en ufejlbarlig homogeniserings maskine, der reducerer alle besøgende til ukritiske konsumenter, og som gør alle bartendere til perfekte og ensformige sælgere. Der vil altid være personer, der kommer på diskoteket uden en krone på lommen, og som alene lader sig beruse af dans og musik. Crazy Daisy vil altid have en bartender, der i ny og næ giver gratis drinks til vennerne. Og der vil altid være folk, der ikke køber drikkevarer, fordi de er på stoffer, eller fordi de har smuglet sprut med ind.

De besøgende gæster og bartenderne repræsenterer en kompleksitet, som Crazy Daisy – på trods af de nøje udtænkte styringsteknikker – ikke formår at kontrollere og disciplinere fuldstændig.

Koncernen vil således aldrig blive i stand til egenhændigt at diktere nattens begivenheder; men forsøger så vidt muligt at præge og kontrollere begivenhederne ved løbende at justere og udbygge styringsteknikkerne.

Et eksempel på en udbygning er, at man i garderoben på

Ikke alle følger Crazy Daisys anvisninger om at feste vildt og stordrikkende.

Ringsteds Crazy Daisy er begyndt at sælge alkopops, der er en slags cocktails på flaske. Desuden ifører garderobe pigerne sig fra tid til anden sjove kostumer, såsom Playboy Bunny tøj og automekaniker dragt. Garderoben er altså blevet gjort til en slags bar, hvor der underholdes og sælges drikkevarer. Denne udvikling er formentlig en reaktion på det store antal gæster, der bruger gangen foran garderoben som opholdssted. Crazy Daisy forsøger at dæmme op for den alternative brug af gang arealet og søger at indføre den vilde og skøre feststemning, der er i de store bar lokaler. Et uorganiseret område generobres og gæsternes selvbestaltede back-stage gøres til en front-stage, hvor man er på og vedvarende opfordres til at forbruge drikkevarer og oplevelser.

Crazy Daisy udbyder én slags fest. En fest, hvor der konstant sker noget, og hvor folk er vilde, skøre og vigtigst af alt, stordrikkende. Denne type fest forsøges udbredt til hver en krog i diskoteket og påduttet således samtlige gæster.

DSB stationerne og Århus Å

Crazy Daisy diskotekerne benytter sig af en række forholdsvis skjulte, fleksible og meget gennemgribende styringsteknikker, der i dag er at finde i de fleste urbane miljøer. Teknikkerne regulerer ikke alene fysiske bevægelsesmønstre og kropspositioner, men har også indvirkning på folks sindsstemning og købelyst.

Styringsteknikkerne benyttes i mest udpræget grad i privat ejede rum, såsom kasinoer, diskoteker, supermarkeder og indkøbscentre. Arkitekten Tom Nielsen har imidlertid vist, at styringsmekanismerne også vinder indpas i offentlige og halv offentlige rum, såsom de danske jernbanestationer og i nyrenoverede bycentre verden over (2000, 2001).

Som eksempel nævner Nielsen de nye bænke, der for tiden sættes op på DSB stationer. Bænkene – der går under navnet "bum-proof benches" – har en minimal sidde og liggeflade, hvilket gør det umuligt at sove på dem. Bænkenes formål er at forhindre upassende kropspositioner i DSB's ventesale og at slippe af med de mindre købedygtige kunder. DSB ønsker at tiltrække rige kunder og heriblandt bilejerne. Derfor har man forsøgt at ændre stemningen omkring togrejserne og har

Bum proof bench i Los Angeles. Foto fra Tom Niensens bog "Formløs. Den moderne bys overskudslandskaber".

bl.a. givet stationerne et mere lufthavnsagtigt udseende. Markedsundersøgelser viser nemlig, at bilejere gerne vil færdes i lufthavnslignende miljøer (2000:102-103).

Nielsen har også analyseret det nyrenoverede område omkring Århus Å, og her finder vi igen nogle af de styringsmekanismer, der anvendes på Crazy Daisy diskotekerne. Århus Å er blevet gennemdesignet og scenograferet, så man på en strækning af 200 meter bevæger sig igennem en række tema-områder, såsom "Det gamle Århus" og "Venedig". Området ved Århus Å er blevet tæt pakket med købemuligheder og underholdning. En kommerciel forening arrangerer jævnligt forskellige tematiserede begivenheder, som "Århus festuge", "Verdensdagene", "Julemånederne" m.m., og foreningen sørger for en stadig fornyelse og udskiftning af butikker, således at der altid findes det perfekte mix for morgendagens forbruger. Området har fået sin egen sær-lovgivning, der bl.a. forbyder indtagelsen af alkohol, der ikke er købt i et af områdets udskænkingssteder. Loven, der håndhæves af et privat vagtkorps, bevirker at alkoholikere og festende studerende, der ikke har råd til barmiljøets dyre drikkevarer, holdes borte fra byområdet (2000:95, 2001:67-80).

Renoveringen af området omkring Århus Å kan kritiseres for at være ensidigt centreret omkring konsumen af varer

og oplevelser; for at udelukke dele af befolkningen og for at ensrette bylivet.

Nogenlunde samme kritik kan rettes mod DSB stationerne og Crazy Daisy diskotekerne.

Rummets åbninger

Crazy Daisy, DSB stationerne og området omkring Århus Å repræsenterer en type scenograferede og gennemregulerede rum, som i dag vinder stadig udbredelse i byer verden over. Nielsen mener, at der er tale om en dominerende tendens indenfor vor tids byplanlægning (2000:98).

Det er vigtigt at antropologien vender blikket mod denne udvikling. Ikke nødvendigvis i et forsøg på at bringe udviklingen til ophør eller for at modarbejde den.

Formålet med at undersøge styringsteknikker og magtudøvelse, er ikke at eliminere styring og magt. Det handler snarere om at vurdere konsekvenserne af styringsteknikkerne, og det handler om at tage brodden af magten ved at synliggøre den og afsløre dens virkemåder.

Den antropologiske tilgang er med sit empiriske fokus velegnet til at studere magt, fordi magt – som Michel Foucault har foreslået – bedst lader sig belyse "nedefra" i undersøgelser af konkrete former for magtudøvelse (1980:99). En undersøgelse af aktuelle og helt specifikke styringsteknikker, som dem der er indlejret i designet og iscenesættelsen af rum, kan bringe en ellers diskret og uigennemsigtig magtudøvelse på tale.

Styringsteknikkerne bringes til beskuelse og diskussion, og dette kan bane vej for, at folk kan forholde sig til styringsteknikkerne på nye måder og eventuelt vige uden om dem eller vende dem til deres egen fordel.

Noter

1. Jeg har samarbejdet tæt med Jakob Ørberg om at lave denne artikel. Jakob kunne dog ikke nå at være med til selve skrivningen, men mange af hans ord og pointer er at finde i teksten.
2. Anna Bendtsen er nyuddannet antropolog og tilknyttet Ringstedprojektet.
3. Jeg har endnu ikke overblik over, hvor stor en del af Crazy Daisy medarbejderne, der læser "Frihedsbogen".

Litteratur

- Balvig F., L. Holmberg, A. Sørensen, Nattelivet i Ringsted 2002. Hentet på hjemmesiden: www.ringstedprojektet.dk/sider/nattelivet_i_ringsted_2002.pdf
- Douglas, Mary, 1987, A distinctive anthropological perspective. I: (ed.) Mary Douglas: Constructive drinking: Perspective on Drink from Anthropology. NY: Cambridge University Press.
- Foucault, Michel, 1980, Two Lectures. I Power/ Knowledge. Sussex.
- Hastrup, Kirsten, 2000, Menneskelig handling. Illusionen som dramatisk grundvilkår. Tidsskriftet Antropologi 41:5-22.
- Jackson, Michael, 1989, Paths Towards a Clearing: Radical Empiricism and Ethnographic Inquiry. Bloomington: Indiana University Press.
- Mauss, Marcel, 1979 [1950], Body techniques. I: Sociology and Psychology: Essays. London: Routledge & Kegan Paul. Pp. 95-123.
- Nielsen, Tom, 2000, Overskud – en diskussion af planlægningen og det offentlige rums muligheder i et heterogent urbant felt. I Byen år 2000 – en prisopgave, Aarhus: By- og Boligministeriet.
- Nielsen, Tom, 2001, Formløs – Den moderne bys overskudslandskaber. Århus: Arkitektskolens forlag.

Sebastian Tutenges er antropologistuderende og har lavet feltarbejde i Toulouse og Ringsted, hvor han har studeret unges natteliv og brug af rusmidler. Studierne i Ringsted har han bl.a. udført som medarbejder ved det såkaldte Ringstedprojekt, der er en igangværende undersøgelse af sammenhængen mellem unges livsstil og deres forbrug af rusmidler i Ringsted kommune. Se evt. www.ringstedprojektet.dk/sider/nattelivet_i_ringsted_2002.pdf